

⊕ SZÖVEG ÉS KÉP: KOCSÁNY KORNÉL

ÖRMÉNY TÜKÖRBEN: BIEGO ÚTJA

A világjárók többségére jellemző a kíváncsiság. Keresik azt az izgalmat, melyet csak egy idegen táj, egy merőben különböző kultúra vagy a szokatlan élethelyzetek adhatnak meg. Abba azonban ritkán gondolunk bele, hogy valaki ugyanezeket az élményeket Magyarországtól kaphatja meg. Ilyen ember az örmény Adibeg Tomasyan, aki rendkívül hosszú utat tett meg idáig. Ez a történet róla szól...

Kőszegi idill

Kőszeg főterén egy kávézó teraszán hűsölök a forró délutánon, almafröccsel a kezemben. Szőke hajú, ártatlan képű kisiskolás gyerek közelít felém rolleren. Még sosem láttam, mégis megszólít: „Csókolom! Biego azt kérdezi, hol a fenében tetszik lenni? Kihűl a kebabja!” Meg sem lepődöm! Előző nap három szegénylős tinilány adott át nekem kuncogva egy üzenetet, azelőtt meg a hotel egyik recepciósa vette fel a hírvivő szerepét.

Átsétálok tehát a szemközt lévő Kársz kebaboshoz, mely az egykori örmény főváros, a ma Kelet-Törökországban fekvő Kars város nevét viseli, és főhősünk, Adibeg Towmasyan (becenevén Bego, a „magyarok miatt” Biego) vezet családjával. Már vár, kávéval a kezében ül a kis teraszon. Előtte gőzölög az ebédem, körülötte meg a kőszegi fiatalok, akik a sulit után rendszeresen nála ütik el az időt. Amíg beszélgetünk, édesanyja, Karina tartja a frontot, készíti az ételeket. Édesapja, Misa az emeleten dolgozik, és előkészíti a húsokat. A pizzasütőnél viszont így senki sincs, hiszen az Biego felségterülete. Van dolguk bőven, hiszen minden alapanyagot (tésztát, kenyeret, pitát) frissen, helyben készítének. Szokás szerint nincs sok időnk csevegni, érkezik egy telefon, rendelnek tőle, ha lehet, negyedórán belül. Rám néz, és megszólal: „Ezek a magyarok mindig csak az órájukat nézegetik.” Már készíti is az ételt, biciklire pattan, házhoz szállít.

Biegót mindenki ismeri Kőszegen. Annyira hozzátartozik már a kisváros képehez, mint a Jurisics-vár, a Jézus szíve templom, a középkori, romantikus hangulatú épületek és a 11 órai „déli” harangszó. Közvetlenségének és kifogyhatatlan energiájának köszönheti, hogy az elmúlt tizenhárom évben a város meghatározó figurája lett. Félreértés ne essék, nem mindenki szereti. Egyesekben ellenérzést kelt az általa képviselt szenvedélyes, szókimondó stílus. Elűt az osztrák határtól kőhajításnyira található Kőszeg tartózkodóbb, visszafogottabb lakóitól. Ezzel Biego is tisztában van, ám derűs életfelfogásával túlteszi magát a nehézségeken, amelyből alaposan kijutott neki az elmúlt évtizedekben.

Biegót mindenki ismeri Kőszegen. Annyira hozzátartozik már a kisváros képehez, mint a Jurisics-vár, a Jézus szíve templom, a középkori, romantikus hangulatú épületek és a 11 órai „déli” harangszó.

SZÍVÉT-LELKÉT

Biego ételei nemcsak azért finomak, mert nagyszerűen ért a sütés-főzéshez: a fogásokat megízésíti a vendéglátás iránt érzett tisztelete, elhivatottsága is

(balra lent)

A MEGLEPETÉSEK EMBERE

Szeret meglepni másokat. Ezúttal rajtakaptam: épp fagyit hoz a főtérről, hogy tarthassak egy kis pihenőt

ALMA A FÁJÁTÓL...
A szenvedélyességet
apjától, Misától
örökölte

FORRADALMI HANGULATBAN

A kis Biego (a kép bal alsó sarkában) rendszeresen elkíserte Misát a tüntetésekre, és részt vett az ellenplakátok készítésében is

Menekülésbe fordult gyermekkor

A hárommillió lakosú Örményországban, Ararát városában látta meg a napvilágot 1982-ben. A névadó vulkán, az örmények szent hegye valósággal a település fölé magasodik, csak épp a határ túloldalán, Törökországban. Tiszta időben persze a fővárosból, a közeli Jerevánból is tökéletesen lehet látni.

Édesapja aranybányában dolgozott – és mindig előszeretettel politizált. Át-
tétélesen ennek köszönhetem, hogy Kőszegen ma Biegóval ebédelhettek...

A viszonylag gondtalan gyermekévek helyi sajátosságaként a családnak rengeteg ideje volt egymásra és másokra is – Örményországban igen erős a családi összetartás és a vendéglátás kultúrája. Biegóéknál naponta többen is megfordultak. A vendég olyannyira szent az emberek szemében, hogy egyesek nem ritkán hitelt is felvesznek, csak hogy dúsán megterített asztalt kínálhassanak. Biego és öccse számára tehát megszokott látvány volt, amint szülei hosszasan társalogtak az ismerősökkel. Az asztalra került ilyenkor minden, mi szem-szájnak ingere. Házikenyerekre házi készítésű baracklekvárt és mézet kentek. A kenyér itt annyira fontos, hogy sokan ahelyett, hogy azt mondanák, reggelizem, ebédelek vagy vacsorázom, így fogalmazznak: kenyeret eszem. Az italok terén a grá-

A vendég olyannyira szent az emberek szemében, hogy egyesek nem ritkán hitelt is felvesznek, csak hogy dúsán megterített asztalt kínálhassanak.

Az első, ami a kiskamasz Biegónak feltűnt, hogy ruházatukkal kilógnak a sorból.

nátalmalevet meg a teát egy idő után felváltotta a vodka, a brandy vagy vörösbor. A vendégségek során a téma gyorsan a politika lett, s a Szovjetunió felbomlása utáni válságos, háborúval is súlyosbított éveket mindenki megszenvedte. Biegóék gyakran jártak tüntetni, és az is megesett, hogy édesapja késő este, titokban, fia mellett festette a plakátokat a demonstrációkra. Az ellenzéki tevékenységet azonban nehezen tűrte a rendszer. Erős tisztogatás indult, megfélemlítették az ellenzéki vezetőket – nemegyszer rá is lőttek Biegóék házára. A helyzet tarthatatlanná vált, a család érezte, hogy mennie kell. Adibeg Towsyan számára véget ért a gyermekkor.

1993 nyarán egy hónap alatt eladták mindenüket, és megpróbálták kijutni az országból. Második nekifutásra sikerült feljutniuk egy Oroszországba tartó repülőre, ahonnan vonattal Ukrajnán keresztül Lengyelországba kerültek. Menekülttáborokban laktak, Örményországból hozott portékákból próbáltak pénzt szerezni. Egy csípős hajnalon egy mezőn keresztül futva átszöktek Németországba, ahol két évet töltöttek el, táborról táborra járva, munkát keresve, sokszor reményvesztetten. A volt szovjet laktanyákban berendezett táborokban a hangulat sokszor pattanásig feszült, a higiénias körülmények katasztrófálisak.

Az első, ami a kiskamasz Biegónak feltűnt, hogy ruházatukkal kilógnak a sorból. Az otthoni divat szerint makkos cipőben, hosszúnadrágban, ingben és bőrkabátban feszítettek, míg Lengyelországban és Németországban ekkor a baseballsapka, rövidnadrág, színes póló divott. És ekkor tűnt fel először, hogy sötétebb bőrszínük miatt megkülönböztethetik... Persze volt sok apró meglepetés is: ekkor látott először papír zsebkendőt (az örmények kendőbe fújták akkor az orrukat), Nutellát és emeletes vonatot is. Munkát azonban nehezen és csak elvétve kaptak, letelepedésre esélyük sem volt.

TISZTA MUNKA

A menekülttáborokban piszkos dolgokat látott, a saját kezét azonban sohasem mocskolta be

Az ígéret földje – Magyarország?

Hosszas, bürokratikus huzavona végén 1995-ben visszaküldték őket Örményországba, ám nem volt maradásuk, az első adandó alkalommal újra gépre szálltak. Épp karácsonykor. Ausztriát célozták meg, ahová Magyarországon keresztül akartak eljutni. Az ünnepek alatt nem tudtak elmenni Budapestről, a Keleti pályaudvaron eltöltött napok után január közepéig egy templomban szállásolták el a családot, majd a bicskei menekülttáborba küldték őket. Három évet töltöttek ott.

A serdülő Biego éjszakai iskolába járt, takarított, dolgozott, céltalan biciklizgetései közben álmokat szőtt. 1998-ban aztán a családtagok budapesti gyrososoknál kaptak állást. Biego még egy „Mekiben” is dolgozott, igaz, a vevőkkel nem volt közvetlen kapcsolatban, mert ekkor még komoly problémái voltak a magyar nyelvvel. 2002-ben váratlanul, ismerősökön keresztül jött egy kőszegi munkalehetőség, szintén egy gyrososnál. Az egész család ide költözött. A hely pár év múlva bezárt, úgyhogy, amikor Kőszeg főterén felszabadult egy üzlethelyiség, úgy döntöttek, hogy összekuporgatott pénzükből és barátaik segítségével saját vállalkozásba kezdenek. Így született meg 2008-ban a Kársz kebab gyorsétterme.

Eleinte csak örmény kebabot árultak, aztán bővítették a palettát. Biego keze alatt megállás nélkül ég a munka, idén már pizza is sült, és újdonság a terasz is. A pizza és a kebab mellett olyan örmény ételkülönlegességek várják a vendégeket, mint a fetával, bazsalikommal, lilahagymával és citromos balsam-

**MINDENKIVEL
MEGTALÁLJA
A KAPCSOLATOT**

A gyerekek különösen szeretik. Sokszor nem is értik, hogy lehet egy felnőtt hozzájuk hasonlóan ennyire nyitott és őszinte

***Hozzászoktak a panaszkodásunkhoz
és ahhoz is, hogy mi, magyarok
sokszor merevebben kezeljük az élet
mindennapi, egyszerű dolgait.***

AZ ÚJ OTTHON
A Magyarország
ékszerdobozaként
ismert Kőszeg
rengeteg újdonságot
tartogatott Biego
családjának
– és vice versa

ecettel készülő Kársz saláta, vagy az örmény módra süített kalácsszerű édesség, a pahlava. A saját vállalkozás és annak sikere maga a valóra vált álom!

Közel húsz éve élnek már Magyarországon. Megtanultak magyarul, megértették kulturális sajátosságainkat. Biego és Karina mindenkivel szívesen szóba elegyedik, nincs olyan pletyka, amely ne futna át rajtuk. Hozzászoktak a panaszkodásunkhoz és ahhoz is, hogy mi, magyarok sokszor merevebben kezeljük az élet mindennapi, egyszerű dolgait. Az örmények könnyebben fogják fel az életet, mindenre szakítanak időt, nem sietnek sehova. Emellett babonásabbak is. Itthon furcsán néznénk arra, aki a macskát mindig előreengedi a házba, pénzt dob a földbe a házépítéskor, és kezet fog velünk, ha véletlenül az asztal alatt összeakadt a lábunk. Itt az anyák nem locsolnak vizet a fiúk után, ha azok hosszú útra mennek el hazulról. Ezt egyébként náluk is ritkán teszik, hiszen az örmény család rendkívül összetartó, a fiúk nem mennek messzire. A gyerekek közül mindig a legidősebb költözik el először, és nem ritkán csak a szomszédba. A legfiatalabb marad utoljára, hogy a szülőkről valaki gondoskodjon. Ez a fajta családi kötelék Biegóéknál is igen erősen jelen van.

Honvággyal élni...

Fontos az örmény gyökerek ápolása is. Miután Karina megtudta, hogy a II. világháborúban egy örmény halottja is volt Kőszegnek, minden évben virágot visz a sírjára.

Idén április 24-én volt az örmény népiptás 100. évfordulója. Biegóék megemlékeztek erről is, és nagy örömükre Kőszegről többen hoztak nekik virágot. Ezen a napon a szokásosnál csendesebben beszélgetnek egymással örményül. A több mint másfél évezrede használt örmény nyelvnek a mai napig óriási szerepe van a politikai széttagoaltságban élő örmények identitás-örzésében. A kulturális azonosság fenntartása már azért is különösen nehéz, mivel ma a bő 10 millió örményből hétmillióan diaszpórában élnek.

Biegót nehéz a nyelvekkel zavarba hozni: magyarul tökéletesen beszél, németül és oroszul felsőfokon, angolul és olaszul pedig társalkodói szinten cseveg.

Amikor édesanyját kérdezem, hogy mi hiányzik neki a legjobban Örményországból, azt mondja, az örmény emberek lelke. Hosszas magyarázatba kezd, mennyivel több szívvvel szeretik az emberek az életet, a családot, a barátokat, és mennyire erős és olykor kiszámíthatatlan lelkűek az ottaniak. E szavakból felismerni vélem a nyugati ember számára oly érthetetlen orosz lelket, de ez ellen hevesen tiltakozik. Nemhiába, az örmények megingathatatlanul büszkék... Ennek forrása az ősi etnogenezis, a világ első keresztény állama adta múlt és az igazi

*Amikor édesanyját kérdezem,
hogy mi hiányzik neki a legjobban
Örményországból, azt mondja,
az örmény emberek lelke.*

**ORRHOSZAL
SAJÁT MAGA ELŐTT**
Pihenni alig van idő,
hiszen szakács, kiszolgáló,
futár és hangulatmester
egy személyben

**BAGETT? NEM,
ÖRMÉNY KENYÉR**
Az ételekbe számos,
hagyományosan
örmény összetevőt
csempésznek bele

 FM 105.9
CSÜTÖRTÖKÖNKÉNT 16.35-KOR
A rádióban vendégünk a témáról:
KOCSÁNY KORNÉL
Korábbi műsoraink meghallgathatók:
www.afoldgomb.hu/radio

*Ott sem érezné magát otthon,
mint ahogy még Magyarországon is
érzi, hogy bevándorló.*

modik minden évben, eddig meztagadták tőle). Habitusának köszönhetően azonban itt már sokan ismerik és szeretik, magyar barát nője is van, felépített magának egy életet. Talán itt is marad örökre...

túlélő-történelem. Biego viszont már korántsem vágyódik vissza annyira Örményországba, mint a szülei. Ott sem érezné magát otthon, mint ahogy még Magyarországon is érzi, hogy bevándorló (az állampolgárságért hiába folya-

Meggyőződés, hogy Biego családjával országunk is gazdagabb lett. Számomra pedig újfent bizonyítást nyert, hogy a tolerancia és a békés együttélés felé való törekvés mennyivel kifizetődőbb, mint a sokszor alaptalan, arctalan félelem és az idegengyűlölet. Remélem, mások számára is!

Épp tizenegy óra van. Ezt pedig onnan tudom, hogy megszólalnak a Biegó-éktől 100 méterre található, impozáns Jézus szíve templom öblös harangjai: itt, Kőszegen 11-kor harangoznak, annak emlékére, hogy a törökök 1532. augusztus 29-én 11 órakor hagytak fel a vár ostromával. A telefonom is ekkor szólal meg, hangüzenet érkezett: „Hé, barátom! Hallod a harangot? Kövesd a hangját, s megtalálsz engem is!” Nem is kérdés, ki küldte. És az sem, hogy vár rám Magyarországon egyik legfinomabb kebabja. ☺